

**Conferința Internațională pentru statele Europei Centrale și de Sud-Est, Caucaziene, CSI,
Țările Balcanice și cele Baltice cu genericul
„POLITICI ÎN DOMENIUL ȘTIINȚEI ȘI EDUCAȚIEI”
Chișinău, Republica Moldova, 18-21 septembrie 2008**

COMUNICAT FINAL

Proiect

Conferința Internațională pentru statele Europei Centrale și de Sud-Est, Caucaziene, CSI, Țările Balcanice și cele Baltice cu genericul „*Politici în domeniul științei și educației*” este o continuare a Conferinței Academiilor de Științe din Europa de Est și de Sud-Est cu genericul „*Știința globală și politicile naționale: rolul academiilor*”, organizată de Oficiul UNESCO din Veneția (BRESCE), Oficiul UNESCO din Moscova și de Consiliul Internațional pentru Știință (ICSU) și găzduită de Academia de Științe a Moldovei în perioada 4-5 mai 2007.

Conferința *Politici în domeniul științei și educației* a fost organizată prin eforturile comune ale Academiei de Științe a Moldovei, Ministerului Educației și Tineretului al Republicii Moldova, cu suportul Oficiului UNESCO din Moscova, Inițiativei Central Europeane, Fondului American de Cercetări Civile și Dezvoltare (CRDF), Oficiului Naval de Cercetări Globale (ONRG) și Asociația Moldovenească de Cercetare și Dezvoltare (MRDA), alte fundații și organizații.

Evenimentul, ce s-a desfășurat sub auspiciul Președinției Republicii Moldova la Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est (SEECF), a reunit lideri importanți și factori de decizie de cel mai înalt nivel în domeniul științei și educației din regiune: președinți și reprezentanți ai Academiilor de Științe, miniștri ai Științei și Educației, delegați ai Ministerelor Științei și Educației, experți notorii în domeniu din cadrul Comisiei Europene și SUA.

Programul Conferinței s-a axat pe câteva provocări cu care se confruntă astăzi știința și educația, în special: consolidarea impactului internațional al programelor naționale de cercetare și educație; consolidarea cercetării în învățământul superior; dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere; stoparea “exodului creierelor”.

În urma prezentărilor și discuțiilor pe marginea problemelor abordate, participanții au căzut de acord asupra următoarelor:

1. Atenția sporită față de sinergia dintre cercetare și învățământul superior în procesul de elaborare a politicilor naționale în domeniul științei și educației, este esențială în edificarea economiei durabile bazate pe cunoaștere.
2. Excelența în managementul cunoașterii poate fi obținută prin consolidarea impactului internațional al programelor naționale de cercetare și educație, prin aprofundarea cooperării internaționale la nivel bi- și multilateral.
3. Domeniile de interes și problemele sunt similare pentru majoritatea țărilor din regiunile vizate, astfel încât un beneficiu major ar putea fi obținut în cazul diseminării celor mai bune practici, activități de benchmarking, acțiuni comune și programe de cooperare regionale, acțiuni orizontale de suport, relevante pentru regiune și alte acțiuni care necesită eforturi comune.

4. Consolidarea relațiilor între domeniul educației și domeniul cercetare-dezvoltare-inovare va spori calitatea și eficiența procesului educațional, va înlesni accesul studenților și mediului academic la excelența științifică și va crea oportunități pentru ajustarea adecvată a educației la procesul general de dezvoltare a științei.
5. O societate științifică viguroasă și puternică, capabilă să soluționeze probleme de importanță globală, poate fi edificată numai în cazul când cercetarea și educația vor colabora reciproc.
6. Educația științifică informală este la fel de importantă ca și cea formală. Ea încurajează societatea să utilizeze rezultatele științifice, să combată pericolele eventuale ale acestora, în special în domeniul fizicii nucleare, biotehnologiilor, nanotehnologiilor, astfel protejând nu numai mediul, dar și viețile omenești.
7. Educația și, în consecință, cercetarea interdisciplinară nu pot fi evitate în era tehnologiilor moderne, de aceea consolidarea comunicării interdisciplinare și stabilirea legăturilor între sectoare și discipline este o necesitate imperativă.
8. Conexiunea dintre învățământul superior și știință este stabilită prin intermediul cadrului legal. Activitățile de cercetare din universități trebuie susținute și consolidate.
9. Tînăra generație de cercetători joacă un rol crucial în fortificarea societății bazate pe cunoaștere și din acest considerent implicarea acestora în procesul decizional capătă o semnificație deosebită.
10. O atenție specială în elaborarea politicilor în domeniul științei și educației trebuie acordată mobilității cadrelor de calificare înaltă, încurajînd pe de o parte mobilitatea talentelor, iar pe de altă parte stoparea efectelor negative ale „exodului creierilor”.
11. Participanții au atestat schimbările pozitive ale sistemelor educaționale naționale care au avut loc odată cu aprobarea principiilor Procesului de la Bologna și salută lansarea reformelor în sectorul educațional din Republica Moldova.

Participanții confirmă că este necesar un program specific și complex de acțiuni ce se referă la managementul științei și educației atât la nivel național cît și regional. În concluzie, participanții au solicitat Oficiului UNESCO, Comisiei Europene și altor organizații internaționale, la fel și autorităților naționale, să țină cont de următoarele recomandări pentru dezvoltarea științei și politicilor educaționale:

1. Să deschidă accesul la programele și instituțiile sale naționale solicitanților din alte țări, în acest fel, prin concurență și colaborare, încurajînd propriile cercetări.
2. Să creeze și să acorde facilități în cadrul schemelor de finanțare a cercetărilor naționale pentru a motiva cercetătorii să se implice în cercetări transfrontaliere.
3. Să relanseze acordurile de cooperare științifică cu țările din lumea a treia și organizațiile internaționale în vederea schimbului de cele mai bune practici; să identifice priorități comune și beneficiul potențial; să definească și implementeze în comun programe educaționale și de cercetare.

4. Toți beneficiarii implicați, în special guvernele, ar trebui să acorde prioritate consolidării potențialului uman prin educație, să garanteze implementarea cunoștințelor în toate domeniile economiei naționale și facilitarea accesului la informația științifică;
5. Să dezvolte centrele de excelență în domeniul cercetărilor științifice și educației și să creeze condiții pentru inovare și antreprenoriatul tehnologic, astfel sporind atractivitatea țării pentru forța de muncă de înaltă calificare, din țară și de peste hotarele ei.
6. Să contribuie la dezvoltarea centrelor regionale și supranaționale, a rețelelor de cercetare, pentru a spori gradul de cooperare.
7. Să colaboreze pentru a asigura ca beneficiile economice și intelectuale de pe urma creșterii mobilității internaționale a cercetătorilor și studenților să aibă un impact echitabil asupra tuturor actorilor implicați, simplificând totodată regulile și procedurile existente de cooperare internațională a savanților.
8. Să susțină crearea și dezvoltarea rețelelor diasporelor intelectual-științifice și proiectelor de cooperare dintre expatriați și țara lor de origine; să extindă oportunitățile de studii virtuale și la distanță, să promoveze programe de reîntoarcere reale și virtuale.
9. Toți beneficiarii, în special guvernele, trebuie să acorde o atenție sporită elaborării politicilor care ar include programe și măsuri de stimulare a implicării tinerilor în știință.
10. Să întreprindă măsuri de incluziune a sectorului de afaceri în finanțarea cercetării, prin utilizarea cunoștințelor și rezultatelor științifice în domeniul lor de interes și, desigur, să sporească participarea statului în procesul de finanțare a cercetării în învățământul superior.
11. Să formuleze condiții și mecanisme pentru a încuraja antreprenoriatul inovațional și să lanseze măsuri (inițiind un acord-cadru) privind comercializarea și transferul drepturilor de proprietate intelectuală; să consolideze schimbul de *know how* regional, instruirea în comun privind dezvoltarea abilităților în domeniul tehnologiilor.
12. Să încurajeze creșterea gradului de conștientizare, cât și realizarea conexiunii dintre cunoaștere și percepția ei de către opinia publică și de oficialități.
13. Să recunoască rolul academiilor naționale, consiliilor de cercetare și fundațiilor în ceea ce privește politicile în domeniul științei și contribuția acestora la edificarea economiei bazate pe cunoaștere.
14. Să stabilească în perioada următoare întâlniri comune a factorilor de decizie cu reprezentanții mediului academic și să aprofundeze comunicarea la nivel național și internațional.

Acest document constituie o contribuție a statelor Europei Centrale și de Sud-Est, Caucaziene, CSI, Țările Balcanice și cele Baltice la Conferința Mondială în domeniul Învățământului Superior (Paris, iulie 2009), și la Forumul Științific Mondial (Budapesta, noiembrie 2009).